

Motion till riksdagen

1988/89:Jo23

av Nic Grönvall

med anledning av prop. 1988/89:68 om
livsmedelskontroll

Denna motion avser enbart 11 § av livsmedelslagen och de ändringar däri som föreslås i propositionen. Motionen kommer enbart att diskutera frågor avseende bestrålning av livsmedel.

De synpunkter jag vill göra gällande i motionen avser dels grundläggande synpunkter på bestrålning som behandlingsform av livsmedel och dels synpunkter på Sveriges handelspolitiska åtaganden så vitt gäller etablering av tekniska handelshinder.

I propositionen redovisas de omfattande utredningar som företagits så vitt gäller bestrålning som behandlingsform av livsmedel. Föredragande statsråd redovisar ett flertal utredningar som samtliga kommit till en gemensam slutsats – bestrålning av livsmedel är icke en skadlig behandlingsform som medför hälsorisker.

Portalparagrafen i livsmedelslagen anger att livsmedel som kan antas vara skadliga att förtära, eller eljest vara otjänliga som livsmedel, inte får saluföras i Sverige.

Det grundläggande kriterium som lagen uppställer för livsmedel uppfylles även i de fall då livsmedel bestrålats för att utsträcka hållbarheten.

Det pågår i samhället sedan åtskillig tid tillbaka en debatt om strålningsrisker, som i hög grad präglas av en ogrundad oro för sådana risker. Den svåra kärnkraftsolyckan i Sovjetunionen och dess följder för delar av Sverige har medfört en allmän oro för joniserande strålning som, genom den delvis osakkunniga debatten, generellt kommit att uppfattats som en hälsorisk.

Det är viktigt för en regering och för politiska beslutande organ att tillhandahålla saklig och korrekt information och att inte låta politiken utformas av falska eller felaktiga uppfattningar, som utnyttjas av olika intressen i den politiska opinionsbildningen. En regering eller ett politiskt organ som ger efter för en överdriven opinionsbildning, tillkommen i syfte att uppnå politiska mål, gör sig skyldig till ett allvarligt åsidosättande av sitt politiska ansvar. Det är politikernas och politikens skyldighet att gå före med ledarskap och klander av ensidig opinionsbildning.

Regeringens förslag att till texten i 11 § tillföra hänsynstagande till "konsumentintresse" är ett förslag som måste klandras dels ur lagstiftningssynpunkt och dels ur politisk opinionsbildningssynpunkt.

Begreppet "konsumentintresset" är inte definierat. Ej heller i specialmotiveringarna i propositionen finnes någon egentlig vägledning om vad som därmed avses. Det finns därför skäl att frukta att regeringen avser att tillämpa detta begrepp i de fall då konsumentopinion kräver vissa åtgärder

även om sådana krav vilar på felaktiga grunder. Därtill kommer att begreppet som sådant är alldeles för odefinierat för att kunna accepteras i svensk lagtext.

Det finns, som jag förut påpekat, ingen känd anledning till att förbjuda bestrålning som hållbarhetsbehandling av livsmedel. Föredragande statsråds konklusioner på sidan 55 i propositionen framstår mot detta väl bekräftade uttalande såsom alldeles obegripligt. Efter alla de utredningar som företagits borde ett entydigt uttalande göras varvid regeringen ställer sig bakom vetenskapens fynd och öppet konstaterar att strålningsbehandling av livsmedel kan vara en bra hållbarhetsbehandling.

Detta innebär självklart inte en reservationslös rekommendation att använda joniserande strålning som hållbarhetsbehandling. Bestrålning av livsmedel måste användas med urskillning. Livsmedelslagens tillsynsregler utgör enligt min bedömning en tillfredsställande garanti för att portalparagrafens krav på livsmedel som saluförs i Sverige kan upprätthållas.

I diskussionen om specialmotiveringen för den nya lydelsen av 11 § gör föredragande statsråd klara uttalanden till förmån för förbud i Sverige mot bestrålning av livsmedel och förbud för import till Sverige av bestrålade livsmedel.

Dessa uttalanden av föredragande statsråd tycks bygga dels på någon form av hänsynstagande till det dimmiga begrepp som i den föreslagna lagtexten betecknats som "konsumentintresset" och dels på föreställningen att behandlingsformen icke behövs i Sverige.

De gjorda uttalandena vilar således inte på vetenskaplig grund och ej heller på kända fakta och syftar till att uppnå mål som inte kan definieras vare sig ur lagtext eller motivuttalanden.

Det är i detta sammanhang att notera att förhållningen till bestrålning som behandlingsmetod varierar högst avsevärt inom olika länder. Betydande internationella organisationer har uttalat sitt stöd för behandlingsmetoden. EG såsom organisation har inte tagit ståndpunkt slutgiltigt i frågan, vilket enbart reflekterar det förhållandet att EG-länderna har intagit olika ståndpunkt i vad avser hållningen till bestrålning som behandlingsmetod.

Här skall blott parentetiskt noteras att kontrollfrågan är av stor betydelse. Det lär vara mycket svårt att upprätthålla ett importförbud med hänsyn till att kontroll i många fall är direkt omöjlig. Det sägs ofta i samband med lagstiftningsarbete, att upprättandet av förbud som inte kan upprätthållas är mer skadligt än till nytta. Det tål att upprepas även i denna fråga.

Med hänsyn emellertid till de internationella förhållanden som jag här belyst utgör regeringens avsiktsförklaringar allvarliga ingrepp i Sveriges frihandelsförhållanden till omvärlden. Det kan med fog uppfattas i vissa länder som om genom dessa kategoriska uttalanden Sverige etablerar nya tekniska handelshinder.

Den nuvarande lagstiftningens tillsynsregler är enligt min uppfattning helt tillfredsställande, sedda mot bakgrund av livsmedelslagens grundläggande principer. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna sitt avståndstagande från de i propositionen gjorda uttalandena om totalförbud för bestrålning av livsmedel och förbud för import av bestrålade livsmedel.

Hemställan

Mot. 1988/89

Jo23

Med hänvisning till vad som anförts yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag om ändring i 11 § livsmedelslagen så vitt avser däri tillfört nytt kriterium för förbud för hantering eller införsel till landet av visst slag av livsmedel,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förbud mot bestrålning och förbud mot import av bestrålade livsmedel.

Stockholm den 15 februari 1989

Nic Grönvall (m)